

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Első félév.

Kolozsvár, Junius' 5kén, 1840.

23. szám

Tartalom: A' Zaránd vármegyei utazásra czáfolat, (O) 177. l. Sükösd Györgyről (Medgyes Lajos) 180. l. A' házassági candidatus, (L) 181. l.

A' Zaránd vármegyei utazásra

Czáfolat.

Zaránd vármegyei utazás' címe alatt a' Nemzeti Társalkodónak ezen évi 6dik száma alatt egy leírás adatik elő; de mivel abban tévedések, és alaptalanságok foglaltatnak, azért azt megczáfolás nélkül hagyni nem lehet.

Legelőbb is sajnálni kell, hogy ezen utazási leírás egy olly tudósnak tollából foly, a' ki Zaránd vmegyének régi lakója, és a' kinek ennél fogva legalább a' helységek' fekvéseit, nevezetét, és egyéb nevezetesebb környülményeket jobban kell vala tudni.

Által menve a' dologra, a' tévedések következendőkből állanak.

1-ső az, hogy Zaránd vmegye nem fekszik a' 48-dik grádus alatt, hanem a' 46-dik és 47-dik grádus között.

2-dik az, hogy Zarándnak népessége 50 ezernél sokkal több; — ugyan is 1825-ben felsőbb rendeletnél fogva egybe irattatván a' görög nemegyesült vallásu családok, találtatott 9019 gazda, ezen mennyiséget a' statistikai mód szerint sokszorozva öttel, az eredmény ki fogja mutatni a' lelkek' számát, és így léssen 45095 lélek. Ugyan ekkor felirattak a' több vallásbeli lelkek e' szerint: görög egyesült vallásuak 157, reformatusok 560. lutheranusok 15, római catholicusok 767, és unitariusok 2; mind öszve tehát tett a' megye' népesedése 46,574 lelket.

A' mult 1859-dik esztendőben hasonlólag felsőbb parancsból a' népesedés egybe iratván, annak száma tett 46,749 lelket; pedig még ez sem jeleli ki a' népesedés' tökéletes számát, mert a' paraszt valahányszor ilyen színü egybe irás történik, mindannyiszor valamit eltagad, azt hívén, hogy ez által a' közterhekből annál kevesebb fog reája háromolni, ezen környülményt is tehát tekintetbe vévén, Zarándnak népesedését bátran lehet 50 ezer lélekre tenni.

3-dik az, hogy Zarándban nincs 4 mező város, hanem csak egy, u. m. Körös Bánya; a' többi és pedig Boicza, Brád, Nagy Halmágy csak faluk. Az utazó talán azért nevezi ezen helységeket mező városoknak, hogy héti vásárok tartatnak azokban, de a' vásárokkal nincsen egybe kötve a' városi nevezet. Továbbá, falu vagyon Zaránd vármegyében nem 91, hanem 98.

4-dik az, hogy az utazó a' Zaránd vmegyei kereskedést csekélynek állítja, holott az egész népesedés' élelmének 's fenmaradásának egyedüli kútfeje, a' kereskedés; melly ha nem lenne, a' vidék kevés gabonájával a' legtermékenyebb időkben sem jöne ki, minél fogva az igavonó kivált ló marhával bíró gazdának szekere többnyire kereskedési útban vagyon; a' szomszéd Magyar Alföldről hozza be a' bort, gabonát, 's ennek nagyobb részét eladja az abrudbányaiaknak, úgy az Alsó Fejér, és Torda

vmegyék' havasi lakóinak, a' kik azt a' nagy halmági és brádi héti vásárokról többnyire apró mén lovak' hátain hordják el, el kél egy ilyen héti vásáron 250 — 300 szekérgabona is; az ilyen kereskedést tehát csekélynek mondani nem lehet. — Ez ugyan magában véve nagyobbára transito kereskedés, de vagyon activ kereskedése is, mert viszen ki cserép, és fa edényeket, fa eszközöket, marhát, gubocsot, szilva pálinkát, száraz és nyers gyümölcsöt, melyért közönségesen annyi gabonát hoz bé, a' mennyi gyümölcsöt viszen ki. — Ide nem számoltatván azon pénztömeg, a' mi az érczek' kivitele által a' megyébe vissza foly, ugyan is a' vason és rezen kívül nevezetes mennyiségű arany váltatik bé esztendőnkint. — A' Zaránd vármegyei bányászat bérért, buzáért, halért, 's más az életre, és kényelemre tartozókért közel négy száz ezer, a' verespataki bányászat pedig öt száz ezer rforintokat teszen forgásba, mondhatni, egyedül csak a' megye' felső vidékében. Egy illy nagy pénztömeg köznép' kezében nem mutat-e kereskedési elevenségre?

5-dik az, hogy a' földmivelés gyenge lenne. — E' részben az utazó nem vette tekintetbe azt, hogy a' megye' mintegy 23 négyszegű mértföldnyi területének alig negyed része állmívelhető földből, a' mi a' népességhez képest nagyon kevés lévén, arra kényszeríti, kivált a' két alsó járás' lakóit, hogy földjüket minden esztendőben nyugvás nélkül használják, miveljék; és ha az illyen csigázott, különben is legtermékettlenebb anyagból, az agyagból álló föld, többszöri ganéjoztatása mellett is nem terem annyit, mennyit a' Chanaán' földje, azért gyengén míveltnek nem mondhatik, sőt a' megirt mívelés' módja, mások által iparnak nevezetnék.

6-dik az, hogy alig hihető sokasága gabonáért, temérdek pénzt adna a' vármegye Magyarországnak. Erre nézve a' 4-dik pont alatt megmutattattott, hogy a' szomszéd Magyar Al-

földről béhozott gabonát többnyire az abrudbányaiak, az Alsó Fejér, és Torda vármegyei havasi lakósok vásárolják fel, ha tehát a' vármegye gabonáért temérdek pénzt ad ki, azoknak pénzét, és nem a' magáét adja ki.

7-dik az, hogy az oláh nép babonás, bárdolatlan, rest, és részeges lenne. — Mi a' babonáságot és részegséget illeti, azt nem kell keresni csak az oláh népben; — mert, fájdalom! fel lehet azokat találni még a' legpallérozottabb nemzetben is; de az is, hogy itten sokat isznak, pénzbeli bőségre, 's következőleg jól létre mutat, — a' kis Zaránd ország utyja melletti fogadók a' bányász helységeivel együtt könnyen 25 ezer rft. nyereséget adnak; hol lehet ezt Erdélyben a' városokat kivéve akkora helyen kapni? bárdolatlannak pedig mondani az ide való népet nem lehet, sőt ezzel éppen ellenkezőt állíthatni, mivel a' zarándi köznépben több felvilágosodás vagyon, mint sok más belsőbb vármegye' parasztjaiban; és ezt csak az utazó nem tudja. A' zarándi nép bé kereskedik a' magyar hon' alsó és felső részeibe, hol különböző emberek', városok' és helységek' szokásait és jogait esmérgetve, political viszonyait már rég kezdi hasonlítani, tulajdon jogait ön eszével fejtegetni; azért a' régibb, és közelebbi urbéri zudulásokat is koránt sem a' földes urak' engedékenytelenségének, hanem inkább a' népben felébredett, de balul értett jogai esmeretének, magyarázásának kell tulajdonítani. Úgy a' restséget sem lehet reá ruházni; ugyan is ottan, a' hol a' szántó föld a' gazda' szorgalmát nagyon fősvényen jutalmazza meg, a' rest embernek lakása, maradása nem lehet. Ezen állításnak leguagyobb bizonyága az, hogy a' bányáknál, és azok körül több ezer kéz dolgozik, pedig a' bányászati munka nagyon súlyos, és terhes; ha tehát a' nép egy átaljában rest lenne, illyen súlyos munkához annyi ezer kéz nem találkozna. E' mellett, ha az ember Zarándnak

csak mivelhető részét veszi, úgy egy négy sze-
gü mértföldre jön 8000 léleknél több, ekkora
néptömeg sehohol is Erdélyben olly tulajdonságu
földön nem lakik; még is a' zarándi nép él,
nem vándorol ki; adóját esztendőnkint ponto-
san lefizeti, a' mellyek nem restségre, hanem
szorgalomra, igyekezetre mutatnak.

8-dik az, hogy Zaránd vármegyében a'
politikai igazgatás' módja úgy foly, mint Ma-
gyarországon. Ez igen nagy tévedés, mivel e-
zen megyében, kivévén azt, hogy itten az al-
ispány vagyon a' főbíró előtt, az igazgatás' mód-
ja az erdélyitől egy jottával sem különbözik.

9-dik az, hogy a' Maros' partjától a' za-
rándi szélekig nyuló, úgy nevezett Kajáni út,
nem tart hat, hanem legfeljebb három, és fél
órát.

10-dik az, hogy azon hegy tetőn, mely-
lyen a' zarándi út kezdődik, nincsenek renge-
teg erdők, csak voltak; sőt jobbra lakó házak,
és szántó földek látszanak; balról pedig vagyon
egy kis erdőcske, de ezt rengetegnek nevezni
nem lehet.

11-dik az, hogy Felső Lunkoj nevű fa-
lu nem fekszik azon hegyen, mellyen a' zarán-
di út kezdődik, hanem alább, mi után az u-
tas azon hegyről lelejt, látja azon falut jobb-
ról, egy más hegynek oldalán.

12-dik az, hogy Brádon nincsen egy só
ház is, hanem két apró só áruulás. Nagy keres-
kedő bolt sincsen egy is, csak ugyan kicsiny
kereskedő bolt vagyon, és az is egy.

13-dik az, hogy a' Krisesor körül fekvő
helységeknek nem Drapez a' neve, hanem Zdráptz,
Mihelyénnek pedig Miheleny; 's nem is falucs-
kák; mert Bukuresden vagyon 360, Kurétyon
180, Zdráptzon 120, és Mihelenyben 88 gaz-
da; az illyen helységeket nem lehet falucskák-
nak nevezni.

14-dik az, hogy a' ribiczei patakban pisz-
trangot lehet fogni. Talán történetből tévedett

oda egy pisztrang akkor, a' mikor az utazó u-
tazott; de különben azon patakban Ribiczénél
pisztrangot fogni nem lehet.

15-dik az, hogy Karacs nevű helységet
Karácsnak, Birtinget Birtyinneknak, és Kárásztot
Karasztonak mondják.

16-dik az, hogy Körösbányán nincsen ca-
sino, a' mi, hogy így vagyon, sajnálni lehet,
de ezt alakítani az ahhoz kívántató épületnek,
's a' részvényeseknek hiányai miatt nem lehet,
a' mit az utazónak mint a' megye régi la-
kósának tudnia kellene!

17-dik az, hogy Körösbányán fogadó nem
lévén, nem talál itt az utas egy ebédet, és e'
miatt sietve készül oda hagyni a' komor várost.
Erre megfelel feljebb maga az utazó, midőn azt
írja: a' földes uraságok az idegeneket
becsülők, vendéglők, és barátságos-
sok, alább pedig azt említi: hogy Körös-
bányán sok uraságok és hivatalbe-
liek egész gyönyörűséggel szeret-
nek lakni.— Ollyan helyen tehát, a' hol i-
degeneket vendégelni szerető uraságok laknak,
és a' hol sokszor a' vendéget még az utcán is
is keresik, vendég fogadóra szükség nincsen.

18-dik az, hogy Bugyesd nevű helységet
az utazó Al-Vácza, és Ocs közé helyhez-
teti, pedig itten Baszarabásza nevű falu vagyon;—
Bugyesd sokkal távolabb alább, Talácscsalszem-
ben, egy nagy hegynek oldalán, a' magyar or-
szági szélekhez közel fekszik, sőt az ország út-
ból nem is látható.

19-dik az, hogy Kis Halmágyon a' pár-
mai sajt-hoz hasonló jó sajtot készítenek. Igaz u-
gyan, hogy itten jó sajt készül, de e' között
és a' pármai sajt között még is nagy a' külön-
ség; az utazó bizonyosan vagy az egyik, vagy
a' másik féle sajtból nem evett, különben ezen
hasonlítást nem tehetné volna.

20-dik az, hogy Nagy Halmágyról kiin-
dulva, és egy hosszú magas hegyen áltmenve,

az utas Csúcsra ereszkedik. Ez nem így nagyon, mert ezen hegyről ereszkedik az ember a' lyászai patak mellett levő korcsomához; innen viszont egy hegyre kap, és ezen második hegyről leszállva ér Csúcsra.

21-dik az, hogy Csúcsról nem a' tekeseli völgyön kell Ácsuvára jutni, hanem itten is kell egy hegyen által haladni, és erről lelejtve találja az ember az ácsuvai fogadót, maga pedig a' helység jobbra beljebb fekszik szerte szélyel elszórva. Már itten az ácsuvai fogadón alól kezdődik a' tekeseli völgy, és ezen keresztül jut az utas az ácsuczai fogadóhoz, a' helység jól rendbe (regulázva) fekszik balra az ország utól valamivel félre.

22-dik az, hogy a' Körös' vize nem Guravojnál jön ki a' hegyek közül, hanem előbb Talácsnál, és azután mindjárt Ácsuczánál.

o.

Sükösd Györgyről,

Levéltüredék barátimhoz.

Sírod majdan eltűn a' szem elől,
'S elhervad, szárad rajt a' fű!
Mellette jár majd a' gyávák' fia,
És nem tudja, hogy ott erős fekszik.
Ossian' énekei. Fordítá Fabián.

Elzsibbadt lelkem a' városi élet' zajain. Meguntam tovább nézni azon embereket, kik minden pillanatban olly messze távoznak az egyszerű természettől, 's kivágytam a' falusi élet' csöndébe a' tiszta barátság' és szerelem' édes kedves hű karjain megpihenendő.

A' Nyárad' partjának délnyugoti oldalán, Maros Vásárhelytől mintegy két órai járásra térül el Nagy Teremi. Ide mentem ki, 's innen közlöm veletek azon tárgyat, mellynek tudására ti talán még nem jutátok.

Karácson' ünnepe volt. Az erős hajdankorból egy agg templom könyököl ki a' szűkhatású jelenbe. Teremi' vallásos lakóival ebbe jöttem a' Megváltó' születését imáimban üdvözleni.

Minden meg nem romlott, 's meg nem romlott szívben van valami szent buzgalom, melly tiszteletté olvad mind azon tárgyak iránt, mik a' lelket föllengetik az őskor' szabad keblü fiaihoz. Egy a' templom' keleti beloldala mellett álló régi Sír-szobor bennem is fölébreszté ezen szent buzgalmat. Gondolatim visszabolyongtak az előidő' regényes szakába. Körültem képzelém lengeni a' halhatatlan lelkeket, 's a' hideg kőre egy könyecseppet ejtettem..... Sükösd György' emlékszobra ez. A' mintegy másfél ölre hosszadó, félölnyi magas, 's alig egy singnél szélesb fejér márvány szobor' felső felén a' jeles hadvezér élet-nagyságban, pánczélosan, és sisakkal van kifaragva, jobb oldalánál buzogánya, balnál kardja mutatkozván. A' szobor' párkányzatán ezeket olvashatni:

„Monumentum D. Georgii Swkoes de N. Teremi, qui placide in Domino obdormuit de 24. Martii 1631. aetatis suae 42. Quod fieri curavit G. Dona Elisabetha Bor suae in dulcem mariti sui recordat.“

Oldalán is volt irás, de ezt az idő' rombolásai olvashatlanná törleszték. Első és hátulsó végein a' Sükösd czímer látható, melly egy koronából áll, fölötte egy kéz kivont kardot tart, 's ezen felül van egy högyét csipkedő hattyu. A' szobrász önnevét is följegyzé művének felső lapjára im e' szavakban:

„Hoc monumentum extruxit Petrus Diószegi. Claudiopolit. 1632.“

Van még ezen kívül, a' földtől mintegy két ölnyi magasságra aránylagosan az alatti szoborral a' templom' falába helyezve egy márványtábla, mellyre a' föntebb említett családi czímer alá következő sírirás metszetett:

„Marmoreum decus hoc virtute Georgius alta

Et prisca meruit nobilitate Swkoesd.
 Qui patriae nat. patriae quoque vixit in usum
 Nam belli et pacis tempore justus erat.
 Mille et sexcentos Titan exegerat annos,
 Lustraque sex tantum mors necat atra virum.
 Dign. erat numerare dies hoc tempore plures,
 Dignior est astris visus at ille Deo.
 Octo lustra, duosque annos data tempora vixit,
 Extremum clausit Martius ipse diem.
 Cuius ob egregias florebit gloria dotes,
 Ignea conspicuus dum rotat astra polus.“

Láthatjátok már ennyiből is, hogy a' hazának egy jeles fija szendergi ezen templom' kriptájában hosszadalmas álmát. Fáj, hogy élet-rajzának világosb vonásaira nem akadhaték. Olvassátok még e' keveset, mi az ő életéből sugárzik ki, 's mit én hitelt érdemlő férfiak' beszéde után irok; kiknek levéltáraikban többek is lehetnek elrejtve:

Sükösd az unitaria vallás' hitében élt. A' templomot, mellyben most alszik, 's melly a' körülmények' változtával a' reformatusok' birtokába került, saját költségén építtette. Benne mint végivadékban egész családá elenyészett. Özvegyesgre maradt kellemtelen hölgyétől a' gyászfátyolt bethleni Bethlen János cserélte föl a' menyasszonyi mezzel, azon derék honfi tudniillik, ki Barcsay, Kemény, 's Apafy fejedelmek alatt Erdély' korbátnokja (cancellarius), a' n. enyedi collegium' helyreállítója, 's az udvarhelyinek talpvetője volt, 's ki Erdély' történeteit 1629—1675ig leírta. E' házasság' következtében öröklé Bethlen János, fejedelmi kegyből N. Teremit, 's még több faluit is Sükösd Györgynek, mellyek jelenleg is a' Bethlen család' tulajdonai közé tartoznak.

Ennyi mind az, miről titeket e' tárgyban értesíthetek. Keressetek ti bővebb adatokat. Honunk' történetei' baráti háláson veendik ezt tőletek. — Engem sorsom' komor istenei elszóltottak a' helyről, hol boldogságom' kopár mezeje föl

kezde virágzni. Gyakorta visszaleng azonban lekem a' n. teremi agg templomba, melly komordan súgta fülembe: miként sok nagy fiai a' hazának, kik örök létet érdemelnének, árva feledésben porlanak egy egy félteti hely' rideg szögletében, 's néma homály borong azon szent hamvakon, mellyek fölött éreztőlásoknak kellene diszkedniök a' tűz keblü bajnokok' dicső tetteit utó koroknak elbeszélendők.

Medgyes Lajos.

A' házassági candidatus.

(Bészély, németből.)

Első czikkely.

A' levél.

Olaszhonból visszatérésem után négy hét telt volt el; ekkor egy levelet kapék, e' fölirattal:
 „a Monsieur

Monsieur Tobias Schnell
 Etudiant en belles lettres

abresent a Wien.

Nota bene. 'S il n'est pas déjà là, il sera en Italie. Recommandirt.“

A' mint az olvasó látja, már déjà là voltam, 's én, úgy mint a' levélhordozó, egy mosolyt nem tudánk elnyomni, midőn az irat kezéből kezembe jött át.

Hogy kitől jött az, már megmondá nekem a' jeles fölirat; de foglatatja némileg ellenkezett várásommal. Nagybátyám ezt írta:

„Cher cousin Tobias.

„Tizenhét 's fél hónapig küldék már pénzt neked azon átkozott országba, mellyet a' világ' kertjének lenni mondanak, 's már azt kérdem: mit nyertél? He? Felelj, ha tudsz. — Foglakodásod, Belles Lettres; mit jelent az? Szép betük, egyéb semmi. 'S a' mit nekem a' minap Fiorenzából irtál (mond meg, hát hol

fekszik az a' fészek; egész Németország' mapáján hiában keresém) hogy a' conversatio' előmozdítására journalt akarsz kiadni, avval csak hallgass el. Hallod-e, mon très cher cousin, ez semmiség. Mit, conversatio! Conservatoria gondolj, jobb lesz, úgy is elég conversálni valónk van. Rád nézve valami okosabbat gondoltam, 's azt azon pillanatban, mellyben ezen levelet kapod, meg fogod tenni, vagy — értesz — nincs több pénz, 's rólad, elfajultról, brevi manu le vonom kezemet, aztán lássad mire mészsz belles lettresseiddel, sonettaiddal triolettaiddal, vagy hogy hívják azokat a' firkákat. Botorfalván él egy özvegy, bánya-felvigyázó Grünwaldnő, annak két lánya van, 's a' mi több, pénze, sok pénze — érted, mon cher Tobiás? — sok pénze. Oda utazz stante pede, állj elő, házasodj meg, 's ember léssz a' talpadon. Én már mindent tisztába hoztam; neked csak annyit kell mondanod, hogy Tobiás vagy, 's ezzel basta. A' többi aztán magától jó. De el utazz, és töstént. Aztán, ha megházasodtál, adj ki a' mit tetszik, vagy nem bánom, ha el is hagyod. Tudod, hogy azokat a' tudós dolgokat, kivált az olasz nevezetűeket, nem állhatom, mert én mindig igazi német voltam, 's maradni is akarok

hű német bátyád,
Schnell Mihály.

Postscript. E' mellett, mon cher, egy útasítvány ötven aranyra, hogy producálhasd magad.

Második czikkely.

Én.

Nagy bajjal át botorkáztam ezen rokoni irat' calligraphiai szépségén, melly nekem a' „nagybátyaságot,” vagy a' nagybátya 's öcs közötti viszonyt olly jól kifejté, mint Müllnernek bár melly vigjátéka, 's szeszélyem ez át nem éppen rózsaszínűvé emelkedék.

Micsoda föltét! Minő kívánat! én — házasodjak meg! Én, kiéppen a' hangok' 's dalok 's illatok' honából jövék, 's hanggal, dallal és illatokkal még telve voltam! Én, ki nem csak valék szép szellem, hanem még ezután akarék inkább az lenni, én menjek Botorfalvára!! — 'S mit kelle ott tennem? Egy botorfalvi hölgyet nőül venni! — Minden gyöngéd költészet nem elrejtőzik-e csupán ezen név' hallására?

Bosszuságom nagy volt, szükségem még nagyobb.

Mihály bátyám jó ficzkó volt, 's engem úgy szeretett, mint szemfényét; de olly makacs volt, mint hajdan Bileam' állata, midőn valamely akaratját ki vinni tevé föl; 's igen jól ösmerém őt, hogy sem ne tudnám azt, hogy ha pajkoságot követnék el, az aranyakat be szedném, 's Botorfalvára nem mennék, az annyit tenne, mint magamtól kegyét, és — segedelmét tán örökre el vonni.

'S pedig teljeséggel egyiket sem nélkülözhetém. Igaz hogy lángész és szép szellem voltam; de, édes istenem! a' mai világban, midőn mindenütt nyüzsögnek a' lángeszek, 's minden szögletből szellemek, ha nem is mindig szépek, sarjaznak föl, ez nem sokat jelent, mint fájdalom, már néhányszor tapasztalám.

Mindig pénzre volt szükségem; olly dolog min senki sem fog csudálkozni, ki meg gondolja, hogy lángész voltam, és bátyámon kívül, ki, mint szokták mondani, bolondulásig szeretett — mások azt mondák, hogy ez hasonló természetünktől van — senki sem akart nekem pénzt adni. Legnehezebben bántak velem a' könyvárusok, 's én pedig leginkább ezekre építém jövő életemet. Sziute úgy látszott, mintha titkon ellenem esküttek volna, fölcstillámó világomat születésében elnyomni.

Mit nem tettem, az az: mit nem irtam volt már 's mind hiában!

Hat kötet Intések, olly jámborszivűek, olly

tudósak, olly gyöngédek, olly édesek, olly nyájasak, mintha N. N. úr maga írta volna azokat, börtöndömben heverték, és senki sem akarta kiadni. Mindenki, kinek azokat küldém, ezt felelé: „Már rég intve vagyunk, hogy ideje okosan beszélni,“ 's jámborszivü Intéseimet barátilag vissza küldék. Egy egyiptomi szomorújáték: „Kantosala, vagy a' Végzetdús Gyűszü,“ kidolgozásával sem járek jobban. Kiadót kapék ugyan ennek, de csak mind kettőnk' bajára.

Hamis recensensek — hiszem e' fajzat ösmerve van — 's velök egyetértésben éppen olly gonosz journalisták, születésekor agyon üték egyiptomi gyűszümet, 's gonoszul azt állíták, hogy a' szép eredetit el csonkítám, 's következménye a' lön, hogy készítményem, bár mi szépen be kötve 's föl czifrázva tünteté ki azt kiadóm, ott maradt, 's mumiává keményedett, éppen kiadóm' nagy szív-fájdalmára.

Két kötet Sonett, három ditto Triolett, mindenik mintegy öt ábéczét foglalva magában, 's olly édesek 's gyöngédek, mintha egy keleti rimelte volna, Intéseim' sorsát oszták meg, 's egy kötet Utazási Észrevétel, 's a' belles lettres' criticájának egy historiája úgy járt, mint a' Végzetdús Gyűszü. Azok a' nyomtató-intézetből csak a' kiadó' raktáráig utaztak, 's az édes hazán át évi kirándulás után mindnyájon, egészségesen, mint a' rákok, azon kikötőhez érkeztek vissza, honnan kiindultak volt.

Harmadik czikkely.

Mind ez engem némi kétségbeesésbe ejte, 's hadd lássam, illy eldöntő szerencsétlenségnél ki nem esik kétségbe?

De igazság' okáért, 's minden félre magyarázatok' kikerülése végett, mondanom kell, hogy: kétségbeesésem nem olly nemü volt, melly önbizalmát elveszti, sőt eszembe juta, hogy nem egy lumen leve már silány cselszövények' áldo-

zata; az inkább az olvasó közönség' 's szónokjai', a' recensensek' izlésének méltányolására terjedett, mert ezek b'onsens- 's bonhomie-jokban csakugyan volt okom kétkedni.

Ezt tehát mind jól meggondolva, merényelhetém-e Mihály bátyámat ellentállással fölbozsztantani? Igaz, hogy éppen két nagy tervvel foglalkodám; egy folyóirat' kiadásával, melly e' czímet: „Új német reggeli, déli, östvéli lapocská,“ volt viselendő, 's egy philosophiai pädagogiai mű' irásba foglalásával, melly megmutatandó vala, mint lehet csuda gyerekeket növelni, 's a' mellett az ellenpártosokat mocskolni; de először, ezek még csak tervek valának, 's mindenki tudja, ezek mi könnyen válhatnak vízé; másodsor, ki állhata jót nekem arról, hogy ezen szép eszmék, ha szinte kivitettek is, nem változandanak-e takaró papirossá, mint sok példák bizonyítják — 's mit akkor?

Bár mint fontolám a' dolgot, más mód nem volt, mint engedelmeskedni 's útazni. 'S ha az utazással megérhettem volna! A' házasság volt, 's maradt főakadály. Nem mintha a' szép nem iránt ellenszenvet éreztem volna; isten mentsen! A' szép szellem már mintegy ex officio szereti a' szépet — rám nézve, megvallom, csak a' szövetnekes Hymen volt olly kedvetlen, midőn így, par ordre kellett hozzá közelednem.

'S ez így történt.

Mintegy nyolcz nappal a' császári városba érkezésem után, egykor a' Praterbesétálni menék. Szép nap volt, szelid, tiszta ég nevetett le, 's még egészen olaszodott szívem ákaratlanul megvallá, hogy Németország is néha igen kellemes illatozó lehet.

Egy fa alá ültem, irótablámat kivevém, 's a' szép napra egy triolettet kezdék faragni; ekkor hátam mögött suhogott valami — körül nézek — 's meglátok — meglátok — —

Negyedik czikkely.

A' huszár kard.

Eleitől fogva mind az, mi gyilkolásra, 's öldöklésre emlékeztet, nagyon ellenemre volt. 'S hát ma mi kedvetlennek kellett annak rám nézve lenni!

Mig ott állék, tudniillik a' Praterben, 's csupa szem valék, egy huszár kard rögtön éppen felém zörge, 's mivel ezen gonosz portéka elől egy a' la Vestris félreugrással akarék kitérni, lám úgy történt, hogy a' katona tiszt, kinek vékonya ezen szablyával volt átövezve, csupa udvariságból úgy oldalba döfött engem, hogy egyensúlyamat elvesztém, 's egyszerre a' földön egy pár olly csinos, olly picziny, olly szép kis lábaknál feküve lelém magamat — igen, ha embernek még hasonlítása is lenne, olly lábacs-kákat leírhatni.

Fölkaczagva, 's bajszát pödörve zörgete a' huszár mellettem el 's a' zavarban, mellyben valék, úgy tetszett, mintha valamit ügyetlenségről mormogna magában; de a' kis lábak' birtokosnöje nem nevetett, 's én sem, mert mindketten nagyon megijedék; ő a' mély 's különözös bókolation, mellyet neki tettem, én azon, a' kardon, a' kis lábakon, 's a' szemeken, melylyek rám porban heverőre levillámlottak.

Ötödik czikkely.

A' szemek.

„Hát azok olly rémitők valának?“ Ah nem, éppen nem; sőt, az ijedtség' daczára is igen kedvesen 's nyájasan néztek ki, de a' tűz, melly bennök égett, a' hév, melly belőlük sugárzott, a' volt az, mi engem egy a' gyertyához igen közel ment légyecske' helyhezetébe teve, 's velem egészen elfeledteté; hol 's mint valék.

„Az istenért, keljen föl már!“ susogá végre fölöttem az angyal. „Ha valaki jőne, 's Önt így látná. —“

„Tehát irigyelne,“ közbe szólék, főlegyesenedve, „'s azt mondaná, hogy helyemet igen szerencsésen választám.“

Ez udvariasan 's szépen volt mondva, nem de, kedves olvasóm? Én legalább úgy vélem; csak kár, hogy Ottilia — a' velem szemben álló bájos gyermeknek, mint legott megtudám, ez volt neve — ezt nem igen akará át látni, különben bizonynyal nem lett volna olly hamis, némi guny-nyal ezt vizonozni:

„Választá? Ej, úgy tetszik, a' huszárkard föl menté Önt a' választástól.“

Szerencsémre egy éltes nő' odajövele föl mente egy illő feleletől, mellyért hiában küzdék.

„Ottilia,“ monda a' megérkezett, „kérésélek.“

„Bocsánat, kedves néném,“ vizonzá a' lány, „ezen úr szerencsétlen volt, egy fagyökérben megbotlani, 's elesni, éppen midőn Kegyedet fölkeresendő valék.“

A' gyöngédség, mellyel engem Ottilia zavartomból kimentett, kimondhatlanul jól esett nekem. A' néuéhez olly megelőzőleg közeledék mint csak tehetém, 's olly csudával, minőt nekem a' pillanat' ihlete kölcsönöze, nem soká annyira megnyerém a' jó agg hölgyet, hogy kérelmem, ma kísérajuk lehetni, minden halogatas nélkül megadatott.

Ki volt boldogabb, mint én! 's derült kedvemem még növelé azon körülmény, hogy észre venni gondolám, miszerint Ottilia sem bánja velök létemet.

(Vége közelebbről.)

L.